

KONTEKST", 1994. – 352 s.

27. Masaev M., Masaev V. Zapah Polyni // Areket. – 1998. – № 5 (70). – S.4.

28. Krupnov Ju. Kak Rossija smozhet predotvratit' p'jatuju mirovuju vojnu // Jurij Krupnov: internet-sajt. 2005.9 fevralja. URL: <http://www.krupnov.ru/pubs/2005/02/09/10403>

29. Zaliznjak Leonid. Davn'orus'ka narodnist': impers'kij mif chy istorychna real'nist' // Pam'jat' stolit'. – 1996. – № 2.

30. Zaliznjak Leonid. Problema ukrai'nogenezy: chy zastarilo zastarile // Visnyk NAN Ukrai'ny. – 1999. – № 7.

31. Zaliznjak Leonid. De, jak i koly vynykla davn'orus'ka narodnist' (Do 50-richchja problemy) // Pam'jat' stolit'. – 1998. – № 6.

32. Ljubychev M. V., Baran V. D. Davni slov'jany. Ukrai'na kriz' viky. – K.: Vydavnychyj dim "AI'ternatyvy", 1998. – T.3. – 335 s. // UIZh. – 2002. – № 6. – S. 123–128.

33. Veselovskij A.N. Ugolok russkogo jeposa v sage o Ditrihe Bernskom // Zhurnal Ministerstva narodnogo prosveshhenija. – 1896. – № 8. – S.235–277.

34. Azbelev N. S. Novgorodskij jepos o predystorii Novgorodskoj zemli // Novgorodskij istoricheskij sbornik. – 2008. – № 11 (21). – Rossijskaja Akademiya nauk. Sankt–Peterburgskij institut istorii. Novgorodskij gosudarstvennyj ob#edinennyj muzej–zapovednik. – Izdatel'stvo "Dmitrij Bulanik". S.– Peterburg, 2008. – 394 s.

35. Gumil'ov L. N. Drevnjaja Rus' i Velikaja Step' // Gumil'ov L.N. Istorija Drevnej Rusi vo vzaimodejstvii narodov Evrazii. – AST: Moskva, 2008. – 944 s.

36. Mezhenkov V. P. Russkie: istoki, psihologija, sud'ba. – M.: Russkaja kniga, 2003. – 696 s.

37. Marks K. K. Kritike gegelevskoj filosofii prava. Vvedenie. – Marks K., Jengel's F. – Soch. – T. 1.

38. Palaguta V. I. Samoidentifikacija social'nogo sub#ekta v diskursivnyh prostranstvah. Monografija. – Dnepropetrovsk: "Innovacija", 2010. – 440 s.

Masaev M. V., kandidat istoricheskikh nauk, docent, zavduvach laboratorije fakul'tetu sociokul'turnoj dijal'nosti ta muzychnogo mystecstva, RVNZ "Krim'skij univ'ersitet kul'tury, mystecstva i turizmu" (Ukrai'na, Simferopol'), mikhail-masaev@yandex.ru

Образы войн майбутнього: “заколот–війни”, дистанційні (безконтактні) війни, кібервійни, консцієнтальні та символічні війни (у світлі концепції парадигмальних образів та символів епох і цивілізацій)

Розглядаються у світлі концепції парадигмальних образів та символів епох і цивілізацій образи війн майбутнього: “заколот–війни”, дистанційні (безконтактні) війни, кібервійни, консцієнтальні та символічні війни. Мета та актуальність цієї статті визначається тим, що в умовах, коли міжнародне право 28 вересня 1928 р. виключило війну як спосіб вирішення міжнародних протиріч (Пакт Бріана – Келлога), і це положення використовується все частіше у міжнародній практиці, розробляються плани ведення війн без застосування класичних типів озброєння. Об'єктом дослідження є війни. Предметом дослідження є майбутні війни: “заколот–війни”, дистанційні (безконтактні) війни, кібервійни, консцієнтальні та символічні війни. Автор критикує нетрадиційний (“новаторський”) підхід до проблеми, котра ставить під сумнів концепцію війни К. фон Клаузевіца. Автор стверджує, що навіть у нових умовах положення К. Клаузевіца про війну як продовження політики, про війну як частину політики залишається у силі, і жодні моєні спроби його спростування не мають сенсу. Стаття звертає увагу, що не всі образи війн майбутнього є абсолютно новими – їхні прообрази простежуються з незапам'ятних часів. Це стосується перш за все символічних війн.

Ключові слова: образ, символ, війни майбутнього – “заколот–війни”, дистанційні (безконтактні) війни, кібервійни, консцієнтальні та символічні війни.

Masaev M. V., Candidate of Historical Sciences, Ass. Prof., Head of Laboratory of the Faculty of Sociocultural Activity and Musical Art of Crimean University of Culture, Arts and Tourism (Ukraine, Simferopol'), mikhail-masaev@yandex.ru

Images of the future wars: “riot–wars”, distant (non–contact) wars, cyber–wars, consciential and symbolic wars (in the light of conception of paradigm images and symbols of epochs and civilizations)

In the article in the light of conception of paradigm images and symbols of epochs and civilizations are considered the images of the future wars: “riot–wars”, distant (non–contact) wars, cyber–wars, consciential and symbolic wars. The aim and topicality of this article is determined by the fact that in the conditions when international law 28 September 1928 excluded war as a way of resolution of international controversies (Brian Kellogg Pact), and this provision is used more often in the international practices, the plans of wars waging without using of classical types of weapons are elaborated. The object of investigation is wars. The subject of investigation are the images of the future wars: “riot–wars”, distant (non–contact) wars, cyber–wars, consciential and symbolic wars. The author criticizes non–traditional (“innovatory”) approach that call in question K. von Clausewitz's

conception of the war. The author asserts that even in the new conditions K. von Clausewitz's statement about the war as continuation of policy, about the war as a part of policy remains valid, and no one fashionable attempts of its refutation have no sense. The article pays attention to the fact that not all images of the future wars are absolutely new – their prototypes are retraced from the times immemorial. It concerns first of all to symbolic wars.

Keywords: image, symbol, future wars – “riot–wars”, distant (non–contact) wars, cyber–wars, consciential and symbolic wars.

* * *

УДК 123.1

Матвєєв В. О.

доктор філософських наук, доцент, завідувач кафедри фундаментальних та соціально–гуманітарних дисциплін, ПВНЗ Університет новітніх технологій (Україна, Київ), Vitaliyamatveev@mail.ru

ФЕНОМЕН ЮРОДСТВА В АСПЕКТІ ПОРІВНЯННЯ ЗІ СХІДНИМИ ДУХОВНИМИ ПРАКТИКАМИ

Розглядається феномен юродства, котрий являється найбільш притаманним російській середньовічній культурі. Аналізуються основні риси юродства. Досліджуються витоки юродства в Старому і Новому Заповіті. Автор статті намагається розглянути юродство в якості своєрідної психопрактики і порівнює його зі східними психопрактиками. Робиться висновок про те, що, як східна психотехніка, так і в певній мірі юродство дозволяють перебудувати структури несвідомого для розвитку інтуїції, більш ефективної обробки інформації та досягнення єдності з оточуючим світом.

Ключові слова: юродивість, епатажність, кеносис, аскетизм, показна безумство, середньовічна культура, східні психопрактики, даосизм, чань–буддизм.

Юродство як феномен релігійного подвижництва, є найбільш притаманним руській середньовічній культурі, хоча воно вже мало певну, хоч і незначну, популярність у Візантії. Деякі прояви подібного явища можна було спостерігати навіть ще в більш ранні часи, наприклад, в період Античності. Описання феномену юродства можна побачити в Старому Завіті. Юродували й деякі дохристиянські пророки. Ісайя, наприклад, ходив нагим і босим на протязі трьох років, передбачаючи майбутній полон єгиптян (Іс. 20, 2–3); Іезекіль лежав перед цеглиною, що, очевидно, повинно було означати Іерусалим в облозі, і їв хліб, спечений на людських екскрементах (Іез. 4); Осія символізував своїм шлюбом з блудницею невірність Ізраїля своєму Богу (Ос. 3).

В словнику Даля юродивий визначається як “безумний, божевільний, дурник, від роду божевільний; народ вважає юродивих Божими людьми, знаходячи нерідко в несвідомих вчинках їх глибокий сенс, навіть передчуття або передбачення; церква ж визнає і юродивих Христа ради, що прийняли на себе смиренну личину юродства; але в церковному значенні” [1].

Як вказує російській культуролог С. А. Іванов: “Юродивим називають людину, яка з благочестивих спонукань симулює безумство або епатує оточуючих іншими засобами. Православна церква притримується тієї думки, що юродивий приймає на себе личину безумства, щоб приховати від світу свою досконалість і таким чином уникнути суєтної мирської слави. Іншим спонукальним мотивом юродства вона вважає духовну настанову в жартівливій і парадоксальній формі [2, с. 4]. Як бачимо, науковець С. А. Іванов намагається дати більш об'єктивне, толерантне і більш глибоке тлумачення цього терміну, ніж це робить Даль, який пояснює цей термін більш з позицій світського дослідника, який дещо поблажливо ставиться до релігії та народних забобонів, не приймаючи їх всерйоз.

Такі, в основному, російські науковці, як: В. Живов, С. Иванов, В. Кирилін, О. Клібанов, І. Ковалевський, Д. Лихачов, А. Панченко, Н. Понирко, А. Робінсон, Г. Федотов, С. Юрков та ін. досить всебічно досліджували феномен руського юродства. В той же час, на погляд автора даної статті, є необхідність дослідити юродство в аспекті своєрідної духовної практики, провівши для цього певний компаративний аналіз зі східними психотехніками, в першу чергу, з чань-буддизмом та даосизмом, оскільки саме там знаходимо подібні прийоми (в першу чергу, в чань-буддизмі) для трансформації психіки особистості. Це, як вважалося на Сході, допомагало практикуючим розкривати здібності, які в буденному житті знаходилися в латентному стані.

Парадоксальність юродства полягає в тому, що воно знаходилося в певній опозиції як до світської влади, так і православної Церкви, хоча Христа ради юродивих шанували і побоювалися як в народі, так і серед священнослужителів. Його основними рисами є епатажність, що порушує усі можливі норми і заборони усталеної християнської культури, незрозумілість поведінки юродивого через її парадоксальність, що виражається в жестикуляції, мові, діях, вчинках, стосунках з іншими людьми і навіть в вбранні, що несло в собі ареал певної місцевості, яка межувала з безумством.

Витоки симуляції безумства юродивим можна углядіти уже в кеносисі Ісуса Христа, котрий, за словами Нового завіту “принизив Себе Самого, прийнявши образ раба, зробившись подібним людям...” (Фил. 2.7). Тобто, як з християнської, так і з історичної точки зору першим юродивим був сам Христос, який відкидав цінності земного світу і закликав людей до зовсім нового способу життя в Дусі Святому (забавив Бог безумством проповіді спасти віруючих (1 Кор 1, 21)). Виходячи з цього, логічно допустити, що християнські юродиві намагаються наслідувати приклад Ісуса Христа, що терпів глузування та знущання натовпу в Єрусалимі, оскільки епатування публіки юродивими часто вело до знущання над ними самими і навіть до побоїв.

Апостол Павло вказує: “Ми безумні задля Христа” (1 Кор 4, 10) і виступає з відповідним закликом: “Якщо хто думає бути мудрим... той будь безумним, щоб бути мудрим” (1 Кор 3, 18). В той же час, без сумніву, треба розуміти феномен безумства не в психопатологічному, а в духовному сенсі, як переоцінку всіх морально-етичних цінностей.

Юродивий, зазвичай, влаштовує для натовпу театр одного актора, він ображає натовп і великих миру сього, попираючи етичні і естетичні норми поведінки. Він своєю епатажною поведінкою нав’язує себе натовпу, привертаючи до себе увагу. Як уже говорилося, юродивий, в більшості випадків, одягає маску безумства, оскільки саме безумство дає йому можливість не обмежувати себе ні в чому, демонструючи таку собі повну розкріпаченість поведінки. Така маска дозволяє йому робити те, на що не можуть наслідитися інші, і в цьому він не може не зацікавити натовп, який завжди охочий сприйняти якусь сенсацію чи навіть просто демонстрацію виходу за межі буденного. В той же час, юродивий ніколи не веде себе так, знаходячись наодинці з самим собою. Таким чином, глядачі потрібні юродивому як своєрідний об’єкт провокації.

Мову юродивого не можна зрозуміти на логічному рівні, бо вона складається з незрозумілого бурмотіння, викриків, парадоксальних фраз тощо. Але, при цьому, юродивий фактично намагається демонструвати істину, закладену в Новому завіті: “сила ваша не в мудрості людській, але в силі Божій” (1 Кор. 2:5).

Ця парадоксальність образу і поведінки юродивого, з одного боку, руйнує усталений порядок, а з іншого – пропонує поглянути на світ, виходячи зовсім з іншої системи координат, в іншому, наповненому більш глибоким змістом, ракурсі. На погляд автора статті, тут можна говорити, використовуючи сучасну термінологію, про певне “розширення свідомості”. Недарма юродивим приписували дар пророцтва. Нерідко, як уже вказувалося, юродивих вважали в більшості випадків праведниками, які симулювали безумство в аскетичних, а ще більше, у виховних цілях.

Іншими словами, своєю демонстрацією безумства та епатажною поведінкою юродиві намагалися демаркувати такі поняття, як християнські істини та буденні правила поведінки, що притаманні буденній свідомості від справжньої мудрості, “бо премудрість світу сього є безумство перед Богом” (1 Кор 3, 19). Виходячи з цього, можна зробити висновки, що юродиві мали значний вплив не лише на простих людей, але й навіть на царів.

Так, дослідник А. М. Панченко наводить приклад впливу юродивого на прийняття політичного рішення самим царем Іваном Грозним. В цей час в Пскові жив Микола Салос (грецькою це слово й означає “юродивий”), якого досить шанували в народі. Як російські, так і іноземні джерела одноголосно відводять йому роль рятівника Пскова від царського гніву. За однією легендою, юродивий Микола попередив Грозного, що в того паде його кінь, якщо цар не відступиться від Пскова і це трапилося; за іншою – він просто настрахав Грозного [3, с. 405].

Про Василя Блаженного, на честь котрого названий храм в Москві розповідається, що один дякон просив його взяти до себе учнем. В цей час Диявол підкупив одного іконописця, щоб той зобразив його під зображенням ікони Богородиці, яку даний іконописець малював. Ікона була виставлена на Варварських воротах Китай-міста і за диявольським задумом і Божим попущенням від неї були різні чудеса і зіцлення. Слава про цю ікону поширилася по всій Росії. Але Василь Блаженний, який володів даром прозорливості, наказав дякону, який хотів стати його учнем, взяти велику каменюку і розбити ікону, чого цей дякон злякавшись, не зробив. Тому святий Василь сам взяв камінь і розбив ікону навпіл. За це він був побитий народом і приведений на суд, де він довів, що чудеса, які творила ікона, були диявольськими. Зображення диявола було знайдено, іконописець був страчений, а Василь Блаженний відпущений, але свого учня він відіслав від себе за непослух [2, с. 145–146].

Історія руського православ’я знає канонізацію юродивих, одним з перших був канонізований Ісаакій Печерський (дата смерті – 1090 р.), пік же юродства припадає на XVI століття. Так, російський дослідник С. А. Иванов вказує, що зірковим часом російського юродства стало XVI ст., оскільки по-перше, на протязі цього століття прославилися десять юродивих: Галактіон Ферапонтський (пом. в 1506 р.), Лаврентій Калуж-

ський (пом. в 1515 г.), Яков Боровичський (пом. в 1540 р.), Василій Блаженний (пом. в 1552 р.), Арсеній Новгородський (пом. в 1572 р.), Микола Псковський Салос (пом. в 1576 р.), Іван Волосатий (пом. в 1581 р.), Симон Юр'євський (пом. в 1584 р.), Іван Великий Ковпак (пом. в 1589 р.). А по-друге, саме офіційна церква на Соборі 1547 р. визнала трьох "похабів" (Максима і Прокопія з Іваном Устюжським) місцешановними святыми. [Там само, с. 146]. Хоча, починаючи з XVIII століття, канонізація юродивих призупиняється Найсвятішим синодом. Останніми святыми були канонізовані Ксенія Петербургська (XVIII–XIX ст.) та Микола Ринін (XIX ст.), хоча й лише в XX ст.

Те, що особлива активність юродивих припадає в Росії на XVI століття, можна пояснити тим, що в той час держава і Церква діяли в унісон в напрямку бюрократизації суспільства, тобто діяли в аспекті слідуванню букві закону, а не його духу, до чого закликав Ісус. Юродивий же, як вже вказувалося, епатуючи своїми діями публіку, ламаючи усталений порядок норм і правил поведінки, тим самим підштовхував своїх глядачів до пошуку вищої істини. Заборона канонізації юродивих в XVIII ст. викликана, очевидно, раціоналістичними тенденціями, що спостерігалися в Європі, а також тим, що бюрократичні тенденції в державі і Церкві все ж отримали перемогу, хоча серед народу юродство все ще продовжувало сприйматися з певною повагою.

Духовними джерелами юродства являються Скитський і Алфавітний "Патерики", "Лавсаїк", "Луг духовний" та "Лествиця" преподобного Івана Мосха, що були відомі в православних монастирях ще до XV століття.

Щоб краще зрозуміти феномен юродства, є сенс порівняти його зі східними психопрактиками, оскільки автор статті вважає, що юродство являє собою також не лише специфічний християнський спосіб подвижництва, але й відповідну духовну практику.

Не викликає сумніву, що в східній медитативній культурі були розроблені різноманітні методи цілеспрямованої і систематизованої трансформації психічних процесів та керування нервово-психічною діяльністю людини, що дозволяло істотним чином змінити її спосіб світосприйняття, мислення, життя та поведінки в певному напрямку. Ці методи відрізнялися між собою в залежності від того, в межах якої релігійно-філософської системи вони розвивалися.

Так, дослідник східних психопрактик Н. В. Абаєв вказує на те, що в системі чань-буддистського психотренінгу трансформація структури особистості часто мало настільки глибинний і тотальний характер, що зачіпала найбільш глибинні шари психіки, в результаті чого досить радикально змінювалися не лише ціннісні орієнтації і узагальнені установки, але й істотній перебудові піддавалися навіть такі базальні структури психіки, як підсвідоме та невиразне, а також руйнувалися егозахисні механізми особистості (виділено мною – В. М.) [4, с. 140]. Відповідне виділення є, як на погляд автора статті, важливим тому, що юродиві, зазвичай, демонстрували повне самозречення (як вже вказувалося, ходили в усі пори року майже без одягу, їли, що перепало, терпіли побіи і знущання від людей, до речі, часто їх на це провокуючи). Сенс цього самозречення можна краще зрозуміти, якщо порівняти цей принцип з застосуванням аскетизму в східних психопрактиках. Так,

наприклад, в даосизмі для того, щоб досягти стану "Великого Єднання" (Датун) з оточуючим світом, пропонувалося відмовитися від особистих прагнень і відчутти в глибинах своєї душі волю безликого Дао і повністю підкорити себе, слідувати його об'єктивним і універсальним закономірностям. Юродивий також віддає свою долю на волю Божу.

В поведінці і діях юродивих також можна спостерігати дитячу непосредність і емоційність. Це цілком узгоджується з позицією даосизму. Так, в трактаті Дао-де цзин вказується: "Тіло людини при народженні є ніжним і гнучким, а після смерті – тверде" [5, с. 71]. Тобто, через дитячу непосредність і природність, даоси намагалися пробудити свою свідомість для реалізації своєї "справжньої природи".

Іншими словами, в цьому прагненні спостерігається тенденція позбутися, а точніше, піднятися над дуальними відносинами "Я – оточуючий світ", змінити їх на відносини "світ і Я є єдине ціле". Логічно припустити, що така психопрактика вела до можливості більш повно відчувати найтонші зв'язки індивіда зі світом, що посилювало інтуїцію і навіть розвивало дар передбачення.

Як відомо, мова юродивих ніколи не була логічно зрозумілою, але в ній нерідко спостерігався певний пророчий підтекст. Це цілком узгоджується з основними принципами чань-буддизму: "Особлива передача поза вченням" і "Не опиратися на слова і писання". Тобто, як в юродивих, так і в даосів та чань-буддистів проголошується апофатичний принцип неможливості виразити вищу істину в словах і знаках і досягнути її в межах дискурсивно-логічної мови.

Для того, щоб досягти "просвітлення", чань-буддисти здійснювали епатажні вчинки: божевільно реготали, неймовірно гучно кричали, вигукували лайки, видавали непристойні звуки, палили священні тексти і зображення божеств і т.п. [6, с. 89]. Згадаймо Василя Блаженного, який наказав розбити ікону Богородиці.

Досить популярною в чань-буддизмі була практика шокотерапії, якою, як вказував Н. В. Абаєв: "...вчитель намагався вибити учня зі звичного, "нормального" стану свідомості і одночасно передати йому свій стан. За допомогою шокового впливу на психіку важливу роль відігравало те, що своєю "необузданістю" і демонстративно зневажливим ставленням до норм пристойності чаньський наставник ламав звичні уявлення про "правильну" і "неправильну" поведінку і тим самим намагався зруйнувати весь усталений спосіб мислення, побудований на дуалізації явищ дійсності" [Там само, с. 92]. Можна додати, що подібний метод давав можливість не опосередковувати процес сприйняття вербальними і понятійними структурами. Фактично мова йде про формування евристичного мислення, завдяки якому учень міг миттєво вийти з-під влади проблемної ситуації або так само миттєво-спонтанно відповісти на будь-яке найнесподіваніше запитання. Відомий чань-буддистський вислів: "Коли я ще не вивчав чань – гори були горами, а ріки – ріками; коли я почав вивчати чань – гори перестали бути горами, а ріки – ріками; і коли я осягнув чань – гори знову стали горами, а ріки – ріками". Тобто, тут йдеться, власне, про те, що отримане в ході чань-буддистської духовної практики мислення набуло своєї універсальності і всеосяжності, розставивши все, таким чином, на свої місця. В чань-буддизмі

для руйнації шаблонного мислення застосовувалася шокотерапія. Подібна шокотерапія посередництвом епатажної поведінки застосовувалася і юродивими. Можна зазначити, що така трансформація психічних структур індивіда в ході відповідного психотренінгу мала величезний вплив на стиль поведінки, етичні засади, весь спосіб життя і навіть мислення як серед представників східних психопрактик, так і серед юродивих Христа ради.

Якщо вважати, що інститут юродства в наші часи зменшився до мінімуму, то все ж можна зазначити, що деякі прийоми не лише східних психопрактик, але, як на погляд автора статті, й юродства застосовуються в сучасних школах психотренінгу.

На погляд автора статті, у цьому плані може бути цікавою діяльність школи ігрового езотеричного психотренінгу під назвою Симорон [7; 8], яку започаткували в кінці 80-х років київські автори – подружжя Бурлан. За чверть століття свого існування ця школа набула певної популярності не лише в Україні, але й у країнах ближнього і далекого зарубіжжя.

На відміну від багатьох систем подібного спрямування, в школі “Симорон” не зловживають складною науковою або окультною термінологією (можна навіть сказати, що вона там практично відсутня), не пропонують займатися багатогодинною медитативною практикою, не проповідують аскетичного способу життя, не вимагають слідувати якимось складним ритуалам, оскільки “симороністи” вважають, що все це лише веде до ускладнення життя, породжує психологічне напруження, веде до закомплексованості. На заняттях з Симорону завжди панує атмосфера розкутості, лунає сміх, що сприяє позбавленню від різних комплексів, подоланню психологічних бар’єрів.

Позбавляючи звичні сенси їхніх значень, симороністи тим самим намагаються розсунути декоративну завісу, за котрою ховається наша первинність, справжність, творча потенція, те, чого можливо, ми ще не знаємо або ще не відчули в собі, але котре нам необхідно звільнити від соціальних умовностей, вербальних понять і запустити в дію. Першим кроком в цьому напрямку є присвоєння собі симоронського імені, іншими словами, входження в найнесподіваніший образ. Наприклад: “Я – булка–заміжня–за–бультер’ером”; “Я самоцінний партизан Христорупуло з команди зеленої квасолі” тощо. Це допомагає вирватися з гравітаційного поля приземленості, вторинності, повторення чужого досвіду, дає змогу почати прокладати для себе вільну траєкторію польоту фантазії.

Автори цієї школи будують свою концепцію, виходячи з тієї позиції, що поділяють світ на Кон і Декон. Кон – це світ конкретних речей, Декон – це світ сновидінь, свого роду астральна площина, трансцендентальний світ. Іншими словами, вважається, що кожна матеріальна річ окрім своїх фізичних характеристик має ще й астрального двійника. Можливо, доречно буде згадати, що й самотутній український мислитель Григорій Сковорода також поділяв світ на проявлений і не проявлений. Отже, мова йде не просто про більш ефективне використання правої півкулі, а про проникнення в світ не проявлений, трансцендентальний, щоб потім використати його можливості, енергію, інформацію (згадаймо платонівський світ ідей) в світі матеріальному.

Якщо представники чань–буддизму і юродства часто влаштовували, свого роду, імпровізовані театральні вистави, щоб “розбудити” натовп, то засновники Симорону вчать розвитку артистичних здібностей і пояснюють важливість цього процесу: щоб зрозуміти об’єкт, з яким ми спілкуємось, треба скопіювати його, “проникнутися” ним, стати з ним єдиною сутністю, а для цього й потрібен артистизм. Коли людина досягає відчуття єдності з усім світом, вона вже не діє з позиції егоїзму чи альтруїзму – ці протилежності в неї зливаються, іншими словами, вона діє в інтересах всього світу. Однак, потрібно зазначити, що епатування публіки в Симороні зводиться до мінімуму. Одним з критеріїв оцінки того, що симороніст вийшов на “траєкцію вільного ширяння” (на російській мові – паренія), тобто піднявся над усіма умовностями цього світу є те, що його гру починають підтримувати всі люди, з якими він спілкується в своїй грі. Таким чином, симороніст задовольняє потреби людей у грі (нагадаємо, що людина являється не лише *gomo sapiens*, але й *gomo ludens* (людина, яка грає)).

Висновки:

1. Хоча феномен юродства є характерним для середньовічної руської християнської культури, його витoki можна углядати вже в Старому завіті і навіть в інших культурах, зокрема, в Античності.

2. Своєю демонстрацією безумства та епатажною поведінкою юродиві намагалися демаркувати такі поняття, як буденність свідомості, хай навіть такої, яка базується на усталених християнських істинах, від справжньої Божої мудрості.

3. Особливу активність юродивих, яка припадає в Росії на XVI століття, можна пояснити тим, що в той час держава і Церква діяли в унісон в напрямку бюрократизації суспільства, тобто діяли в аспекті слідуванню букві закону, а не його духу, до чого закликав Ісус.

4. Юродство можна розглядати не лише як різновид духовного християнського подвигу, але й як певну психотехніку, яку можна співвіднести з психотехніками Сходу, зокрема, даосизму і чань–буддизму.

5. Як в юродивих, так і в даосів та чань–буддистів проголошується апофатичний принцип неможливості виразити вищу істину в словах і знаках і досягнути її в межах дискурсивно–логічної мови, зате застосовуються психотехнічні методи досягнення інтуїтивно–евристичного мислення.

6. Актуальність юродства полягає в тому, що деякі його прийоми для “розширення свідомості”, розвитку інтуїції та вирішення життєвих проблем успішно застосовуються в сучасних школах психотренінгу, наприклад, в школі ігрового езотеричного психотренінгу під назвою Симорон.

Список використаних джерел

1. Юродивый / Толковый словарь Даля [Электронный ресурс] / Толковый словарь Даля. – Электронні дані. – Режим доступу: <http://slovari.yandex.ru/~книги>. – Назва з екрана.
2. Иванов С. А. Византийское юродство / С. А. Иванов. – М.: “Международные отношения”, 1994, – 192 с.
3. Панченко А. М. Юродивые на Руси / А. М. Панченко // Русская история и культура: Работы разных лет. – СПб.: Юна, 1999. – С. 392–407.
4. Абаев Н. В., Нестеркин С. П. Некоторые психологические аспекты влияния чань–буддизма на человека как личность и субъект деятельности / Н. В. Абаев, С. П. Нестеркин // Одиннадцатая научная конференция “Общество и государство в Китае”. Тезисы и доклады. – М., 1980. – Ч. I. – 240 с.

5. Лао – цзы – Дао-дэ цзин // Классика духовной философии и современность: сборник / под ред. В. В. Антонова. – Одесса, 2007. – С. 55–72.

6. Абаев Н. В. Чань-буддизм и культурно-психологическая традиция в средневековом Китае. – 2-е изд., перераб. и доп. / Н. В. Абаев. – Новосибирск : Наука, Сиб. отд-ние, 1989. – 272 с.

7. Матвеев В. Школа Симорон // История религий в Украине: у 10 т. За ред. проф. А. Колодного. Редколегія: А. Колодний (голова) та ін. / Нові релігії України Т. 8 / В. Матвеев. – Київ, 2010. – С. 702–707.

8. Матвеев В. А. Система Симорон в русле преодоления культурного разрыва природного континуума / В. А. Матвеев // Человек и общество: на рубеже тысячелетий: международный сборник научных трудов. – Воронеж : Воронежский университет, 2003. – № 21. – С. 180–186.

References

1. Yurodiviy / Tolkoviy slovar Dalya [Elektronniy resurs] / Tolkoviy slovar Dalya. – Elektronni dani. – Regim dostupy : <http://slovari.yandex.ru/~книги>. – Nazva z ekranu.

2. Ivanov S. A. Vizantiyskoe yurodstvo / S. A. Ivanov. – M. : “Megdunarodnie otnosheniya”, 1994. – 192 s.

3. Panchenko A. M. Yurodivie na Rusi / A. M. Panchenko // Ruskaya istoriya i cultura: raboti raznix let. – SPb. : Yuna, 1999. – S. 392–407.

4. Aباev N. V., Nesterkin S. P. Nekotore psixologicheskie aspekti vliyaniya chan-buddizma na cheloveka kak lichnost i subject deyatel'nosti / N. V. Aباev, S. P. Nesterkin // Odinnadcataya nauchnaya konferentsiya “Obshestvo i gosudarstvo v Kitae”. Tezisi I dokladi. – M., 1980. – Ch. 1. – 240 s.

5. Lao – tzi – Dao-de tzin // Klassika dyxovnoy filosofii i sovremennost: sbornik / pod red. V. V. Antonova. – Odessa, 2007. – S. 55–72.

6. Aباev N. V. Chan-buddizm i kulturno-psixologicheskiya traditsiya v srednevekovom Kitae. – 2-t izd., pererab. i dop. / N. V. Aباev. – Novosibirsk : Nauka. Sib. otd-nie, 1989. – 272 s.

7. Matveev V. Shkola Simiron // Istoriya religiy v Ukraine: v 10 t. za red. prof. A. Kolodnogo. Redkolegiya: A. Kolodniy (golova) ta in. / Novi religii Ukraini. T. 8 / V. Matveev – Kiev, 2010. – S. 702–707.

8. Matveev V. Sistema Simiron v rysle preodoleniya kulturnogo razriva prirodnogo kontinuiuma / V. Matveev // Chelovek i obshestvo na rubege tisyacheletiy: megdnyarodniy sbornik nauchnix trudov. – Voroneg: Voronegskiy universitet, 2003. – № 21. – S. 180–186.

Matveev V. A., Doctor of Philosophical Sciences, Docent, Head of department of fundamental and social and humanitarian disciplines in PVNZ University of new technologies (Ukraine, Kiev), Vitaliymatveev@mail.ru

Phenomenon of yurodivy in the aspect of comparisons with eastern spiritual practices

The article discusses the phenomenon of yurodivy, which is most inherent for the Russian medieval culture. Compare definitions of yurodivy, which are listed in the dictionary Dahl and Religious literature by the example of researches of Russian culturologist S.A. Ivanov. Analyses the main traits of craziness: startling behavior and appearance, violation of moral norms, provocation of scandal, ostentatious insanity, incomprehensibility speech, austerity etc. Explores the origins of yurodivy in the Old Testament and also indicated that the kenosis of Jesus Christ is a kind of demonstration of yurodivy. The author tries explain that fact that the heyday of the yurodivy, which was observed in the sixteenth century, was a reaction to the bureaucratization of the state and the Church. Presents the examples of the lives and feats of The Holy Fools. To better understand the phenomenon of yurodivy, the author tries to consider it as a kind of Psycho-practices and compares it with Eastern Psycho-practices of Taoism and Ch'an Buddhism. Analyses meaning of the basic tricks of Eastern psychotechniques compared with holy fools behavior. Concludes that this psychotechnique allows rebuild the structure of the unconscious for develop intuition, for more efficient processing of information and achieving unity with the world.

Keywords: yurodivy, startling, kenosis, austerity, ostentatious insanity medieval culture, Eastern Psycho-practices, Taoism, Ch'an Buddhism.

Матвеев В. А., доктор философских наук, доцент, заведующий кафедрой фундаментальных и социально-гуманитарных дисциплин, ЧВУЗ Университет новейших технологий (Украина, Киев), Vitaliymatveev@mail.ru.

Феномен юродства в аспекте сравнения с восточными духовными практиками

Рассматривается феномен юродства, который является наиболее присутствующим в русской средневековой культуре. Анализируются основные черты юродивости. Исследуются истоки юродивости в Ветхом и Новом Завете. Автор статьи пытается рассмотреть юродство в качестве своеобразной психопрактики и сравнивает его с восточными психопрактиками. Делается вывод о

том, что, как восточная психотехника, так и в определенной степени юродство позволяют перестроить структуры бессознательного для развития интуиции, более эффективной обработки информации и достижения единства с окружающей миром.

Ключевые слова: юродивость, епатажность, кеносис, аскетизм, показное безумие, средневековая культура, восточные психопрактики, даосизм, чань-буддизм.

* * *

УДК 159.99

Озьмінська І.

викладач, Івано-Франківський національний
університет нафти і газу (Україна, Івано-Франківськ),
gileya.org.ua@gmail.com

ПСИХОЛОГІЯ ЖИТТЄВОГО ПРОЦЕСУ ЯК ВІДЧУЖЕННЯ ТА ЙОГО ПОДОЛАННЯ

Аналізується психологічне осмислення реальності відчуження людини в історії і сучасному індустріалізованому суспільстві; автор стверджує, що людина здійснює злочин проти самої себе, якщо перетворюється на інструмент, призначений для досягнення якоїсь зовнішньої, чужої для неї мети; людина перетворюється на істоту, яка слідує чужим цілям, відкладає на невизначений термін реалізацію справжнього сенсу свого буття; між тим, життя неповторне, а тому необхідно жити з усією повнотою у кожний момент, але не так, як цього вимагає необмежене “тепер”, а у відповідності з поняттям абсолютної цілісності, яку можна виразити у заповіді; принцип панування має бути скасованим не лише на суспільному, а й, перш за все, на індивідуально-психічному рівні у соціальних орієнтаціях поведінки людини; не існує переваги однієї людини над іншою, а має бути постійне прагнення до переважання самого себе у своєму розвитку, що конститує унікальність і неповторність кожного “Я”.

Ключові слова: людина, культура, свідомість, виховання, відчуження, свобода.

Моделі самосвідомості, взаємодії і взаємовідносин поведінки особистості, індивідуального вибору, несвідомих психічних чинників, процесу набуття соціальних рольових статусів із структурами суспільства є предметом ґрунтовного аналізу багатьох дослідників, перш за все тих з них, які прагнуть до об’єктивної та багатогранної концептуалізації соціально-історичних ідей та соціальних напрямів сучасної філософії, зокрема, соціальної філософії, соціального психоаналізу. Базовим у цьому випадку є поняття “*практики*”, яка розглядається максимально широко – як актуалізація висхідних аспектів психічної і соціальної, лінгвістичної і виробничої, політичної поведінки людини: прагнення і вибору. У цьому контексті особисте буття як сукупність різних конкретних практик, які піддаються аналітичному розподіленню, внаслідок чого з множини їхніх різновидів є можливим виділити основні з них: економічну, політичну та ідеологічну, вважаючи їх основними для будь-якого суспільства та індивіда. Термін “*політичний*” та “*ідеологічний*” мають у ньому більш широке значення, ніж звичайно, і фактично включають у себе більшість аспектів соціального життя. “Реальний суб’єкт, індивід у його неповторній сутності, не є “Я”, яке сконцентроване на самому собі, на “свідомості” чи “існуванні” – чи то існуванні свідомості, власного тіла, чи “поведінки”; людина-суб’єкт не має “центру”, являючи собою структуру, котра так само, якщо і має “центр”, то лише у помилкових гадках самого “Я”, тобто у тих ідеологічних утвореннях, в яких воно себе “пізнає” [1, с. 70 .

У взаємовідносинах трьох основних рівнів суспільної організації кожен з них володіє власною сукупністю елементів і власною логікою відношень цих елементів, їх внутрішньою структурою. Тому кожен з цих рівнів має власне реальне існування і зв’язки між ними мають